

PODPÍSANIE BRATISLAVSKÉHO MIERU 27. DECEMBRA 1805*

MARTIN HRUBALA

HRUBALA, M.: Signing the Bratislava Peace on 27 December 1805. *Vojenská história*, 10, 1, 2006, pp 29 – 45, Bratislava.

Working on available archive sources and correspondence the contribution aims at outlining and describing a course of diplomatic negotiations after the Battle of Austerlitz (*Bataille d'Austerlitz*), with a main emphasis on events connected with the town Bratislava (*Presbourg* at that time) where these talks were terminated by concluding the Peace Treaty. It points out the forgotten fact that this peace was signed on 27 December and not on 26 December 1805 as generally stated. It is given that through peace made in Bratislava Habsburgs lost their impact upon the development in German countries and almost millennial *Holy Roman Empire of German Nation* ended its existence not long afterward and released its place to the *Rhine Confederation* under French protection. *Military History*. Slovakia. The Bratislava Peace 1805.

Cieľom nášho príspevku je na základe dostupných archívnych prameňov a korešpondencie načrtnúť a opísať priebeh diplomatických rokovaní po bitke pri Slavkove (*Bataille d'Austerlitz*), so zvláštnym dôrazom na udalosti viazané na mesto Bratislava (vtedy *Presbourg*), kde boli tieto rozhovory ukončené uzavretím mierovej dohody. Taktiež chceme poukázať na opomínanú skutočnosť, že tento mier bol podpísaný 27. decembra, a nie ako sa všeobecne uvádza 26. decembra 1805.

Prakticky ihneď po skončení hlavných vojenských operácií pri Slavkove večer 2. decembra 1805 sa rozbehli prvé diplomatické sondáže o možnostiach prímeria a zložení zbraní. Ich iniciátorom bol rakúsky cisár František I., ktorý sa po zdrvivujúcej porážke spojeneckej armády ocitol v zložitom vojensko-politickom postavení. Napriek skutočnosti, že pri Slavkove tvorili rakúske oddiely len asi pätinu síl spojenej rusko-rakúskej armády¹, bolo rakúske mocnárstvo vojensky otrasené. Ešte 20. októbra 1805 kapituloval generál Mack v Ulme (cca 27 000 mužov), pri Slavkove stratili Rakúšania približne 5 922 mužov², armáda arcivojvodu Karola (okolo 94 000 mužov) po bitke u Caldiera v Taliansku ustupovala cez Korutánsko na pomoc Viedni a malý zbor arcivojvodu Jána (okolo 22 000 mužov) operoval medzi dvomi francúzskymi armádami v Tyrolsku. Rakúsko bolo v hlbokoj hospodárskej kríze, nemalo dostatok financií na ďalšie pokračovanie vojny, francúzska armáda bola hlboko v jeho vnútrozemí, hlavné mesto Viedeň bolo okupované. Cisár František bol aj v náročnej politickej situácii, ktorú mu teraz veľmi komplikovalo pôsobenie dovtedy spojeneckej ruskej armády na Morave a Slovensku. Navyše, čím dlhšie sa zdržovala Napoleonova armáda na habsburskom území, tým reálnejšia bola možnosť prípadných nacionálno-obrodeneckých a revolučných prejavov obyvateľstva tohto mnohonárodnostného súštátia, čomu chcel konzervatívny monarcha každopádne predísť. Francúzsku armádu totiž v roku 1805 v obmedzenej miere ešte stále chápalo tunajšie oby-

*Štúdia bola prednesená ako referát na konferencii Bratislavský mier roku 1805, konanej v Bratislave 21. novembra 2005.

¹BĚLINA, P.: Napoleonské války – přelom v dějinách mezinárodních vztahů a vojenského umění. In: Napoleonské války a české země (ed. I. Šedivý, P. Bělina, J. Vilím, J. Vlček). Praha 2001, s. 34.

²UHLÍŘ, D.: Slunce nad Slavkovem. Třebíč 2000 (reprint), s. 398.

vatelstvo ako pokrokovú a protifeudálnu, čo mohlo vyústiť do neželaných spoločenských a sociálnych konfliktov.³

Akiste aj pre tieto skutočnosti poslal cisár František I. svojho emisára knieža Jána z Liechtensteina ešte v noci 2. decembra 1805 k Napoleonovi, aby preskúmal možnosť uzavretia separátneho mieru a dohodol osobné stretnutie oboch panovníkov. Nebudeme sa teraz zaoberať opisom priebehu týchto rokovaní, ktoré vrcholili podpísaním príméria 6. decembra 1805 na Slavkovskom zámku, nie je to témou nášho príspevku. Pre nás je nateraz zaujímavý len posledný bod tohto trojčlánkového dokumentu, v ktorom sa píše, že „*splnomocnenci z oboch strán sa stretnú v Mikulove, aby sa čo najskôr začali vyjednávania, a tak mohol byť čo najskôr obnovený mier a súlad medzi oboma cisárskymi dvormi*“.⁴

Rokovaním za francúzsku stranu na týchto rozhovoroch bol poverený Charles Maurice Talleyrand – Périgord, Napoleonov minister zahraničia a skúsený diplomat s veľkou prestížou, Rakúsky dom mali zastupovať vyslanci, ktorí už pred bitkou pri Slavkove viedli s Napoleonom v Brne a neskôr s Talleyrandom vo Viedni neformálne rozhovory o mieri, gróf Ignác Gyulay a gróf Johan Filip Stadion.

Napoleon predstavil Talleyrandovi svoju víziu mieru a v zásade požadoval od neho len prevedenie svojej vôle do jemnejšej reči diplomacie. Pokladáme za dôležité uviesť, že Talleyrand nesúhlasil s Napoleonovým postojom k Rakúsku. Ten cisár vyjadril už druhého dňa po víťaznej Slavkovskej bitke, keď v liste Talleyrandovi do Viedne naznačuje, že mierové podmienky pre porazené Rakúsko budú tvrdé a cisár Francúzov neústupný: „*Môžem Vám napísať len dve slová. Armáda sto tisíc mužov pod vedením oboch cisárov je úplne zničená. Akýkoľvek protokol o vyjednávaní je bezcenný. Tieto jednania sa anulujú, pretože sa ukázalo, že je to vojenská leš, ktorá ma mala uspať. Generál Gyulay písal arcivojvodovi Karolovi, že sa chystá bitka. Tým zo seba urobil špióna. Povedzte pánovi Stadionovi, že som na ich leš nenaletel a preto som ich poslal naspäť do Brna. Pretože prehrali bitku, nemôžu byť podmienky rovnaké ako predtým.*“⁵ Taktiež v povestnej Slavkovskej proklamácii vojakom, napísanej 3. decembra, nachádzame tieto slová: „*... Mier už nie je ďaleko. Ale ako som slúbil svojmu národu ešte pred prekročením Rýnu, uzavriem len taký mier, ktorý mi poskytne záruku a našim spojencom zabezpečí náhradu...*“⁶

Talleyrand na Napoleonov list v ten istý deň odpovedal z Viedne: „*... Aké ľahké by bolo teraz úplne zničiť Habsburgovcov. Myslím však, že našim záujmom by vyhovovalo viac dať im pevné miesto v našom francúzskom systéme, ako ich pokoriť...*“⁷ Skúsený diplomat totiž správne predpokladal, že tvrdými mierovými podmienkami nebude budúci uzavretý mier stabilný. Jeho zámerom bolo naopak veľkodušnou dohodou nastoliť rovnováhu síl v Európe, dosiahnuť skutočný, dlhodobý pokoj, a tak najlepšie využiť víťazstvo francúzskych zbraní aj na poli diplomacie.

Svoj názor na túto tému vyslovil už v liste písanom zo Štrasburgu ešte pred Slavkovskou bitkou, v čase po kapitulácii Macka v Ulme. Základ budúceho usporiadania videl v tom, že sa „*... Rakúsko nemá zraziť a pošliapať viac, ako to zodpovedá záujmom Európy. Pokiaľ by mu boli vnútené príliš*

³POLIŠENSKÝ, J.: Napoleon a srdce Evropy. Praha 1971, s. 74.

⁴Celý text príméria publikoval v preklade do češtiny UHLÍŘ, ref. 2, s. 408-409.

⁵UHLÍŘ, ref. 2, s. 402. Pre pochopenie obsahu listu treba uviesť, že ešte v pondelok 25. decembra 1805 prišiel rakúsky vyjednávač generál Gyulay s rakúskym vyslancom v Petrohrade grófom Stadionom za Napoleonom do Brna, aby zistili podmienky, za ktorých by bol francúzsky cisár ochotný uzavrieť mier. Napoleon požadoval Benátsko, pre Bavorsko, Württembersko a Bádensko zväčšenie ich územia, pre Bavorov Tyrolsko. Gróf Stadion v rozhovore nepriamo naznačil, že Prusko sa tajne pridalo na stranu spojencov, čím odkryl svoju tajnú kartu. Napoleon si z toho odvodil, že mierové sondáže Rakúska sú len hraním o čas, preto vyslancov presunul pod vojenským dozorom do Viedne, kde mali rokovať s Talleyrandom.

⁶Tamže, celý text proklamácie je tam uverejnený, s. 403.

⁷LUDWIG, E.: Napoleon. New York 1926, s. 244.

*tvrdé obete, muselo by na čas ustúpiť tejto potrebnosti, ale len by čakalo na príležitosť k revanšu a pripravovalo by novú koalíciu. Ak mu však podáme milostivú ruku, urobíme z tohto aktu základnú oporu našej politiky v Európe, oddelíme ho od Anglicka, Pruska a Ruska, prostredníctvom neho odzbrojíme našich nepriateľov, zneutralizujeme celý kontinent, a tak bude úplne vyriešený problém najtrvalejšieho mieru, v aký rozum len dovoľuje dúfať.*⁸

Pozoruhodné je, ako jasne Talleyrand vystihol podstatu problému a ako presne sa jeho predpovede v roku 1809 naplnili. Schopnosť diplomatickej predvídavosti ho viedla k tomu, aby o niekoľko rokov neskôr po uzavretí mieru v Tylži roku 1807 podal demisiu. Šikovný diplomat si pravdepodobne dostatočne včas uvedomil, že cesta konfrontačnej politiky, ktorou sa cisár Francúzov vybral, je z dlhodobejšieho hľadiska neudržateľná a odsúdená na neúspech. V roku 1805 však francúzsky minister aj napriek vnútornému nesúhlasu ešte plní všetky Napoleonove príkazy a dáva mu výborné rady, ako najlepšie dať formu tomu, čo si cisár prial.⁹ Napoleon ovplyvnený nedávnym veľkým víťazstvom sa koncom roka 1805 cítil dostatočne silný a nebol ochotný na akékoľvek významnejšie ústupky. V takomto duchu inštruoval aj Talleyranda pred začiatkom rozhovorov v Mikulove. Musíme však zároveň zdôrazniť, že tento tvrdý postoj bol ovplyvnený aj predchádzajúcimi dvomi mierovými zmluvami s habsburskou monarchiou z Campo Formia a Lunévilu, ktorých podmienky boli pre Rakúsko, napriek porážkam, mierne a prijateľné. Napoleonovi pravdepodobne došla po tretej vojne v krátkom časovom rozpätí trpezlivosť a rozhodol sa „pritvrdiť“.

Viedenská správa zo 7. decembra 1805, uverejnená v tunajších novinách *Pressburger Zeitung*, uvádza, že Talleyrand, Stadion aj Gyulay odcestovali hneď 6. decembra 1805 do Mikulova, aby začali mierové rozhovory.¹⁰ Tam však padlo rozhodnutie začať rokovania v Brne, kde boli naň lepšie podmienky. Preto o deň neskôr, 7. decembra 1805, sa Talleyrand ubytoval v Brne,¹¹ kde spolu s ním prišiel taktiež bavorský minister Normann ako zástupca bavorského kráľa Napoleonovho spojenca. Rakúski delegáti mali neustály kontakt s cisárom Františkom, ubytovaným na zámku v Holíči, prostredníctvom kuriérov, ktorí sa neustále pohybovali medzi ním a Brnom. Už 10. decembra 1805 bola v Miestodržiteľskom paláci dohodnutá a uzavretá zmluva medzi Francúzskom a Bavorským kurfirstvom, ktorá vyhlasovala nezávislé Bavorské kráľovstvo, garantom ktorého bol Napoleon. Dokument podpísali Talleyrand a barón von Gravenreuth.¹²

Napoleon mal výhrady voči osobe grófa Johana Filipa Stadiona, rakúskeho vyslanca v Petrohrade, ktorý sa diplomaticky zdiskreditoval ešte pred Slavkovskou bitkou,¹³ a tak sa miesto neho stal hlavným delegátom Ján knieža Liechtenstein, muž, ktorý zastupoval Rakúsko aj pri podpise príméria a cisárovi Francúzov viac vyhovoval. Po tejto úprave rakúskeho vyjednávacieho tímu a nutných prípravách, sa rozhovory medzi zástupcami oboch strán mali začať 13. decembra 1805.¹⁴

Cisár Napoleon deň predtým (12. decembra) odcestoval o ôsmej hodine ráno z Brna do Viedne a odobral sa na zámok Schönbrunn¹⁵, čím dal najavo, že nechce priamo zasahovať do vyjednávania a zveruje ich Talleyrandovi. So svojím ministrom však ostal v úzkom písomnom

⁸ŠEDIVÝ, J.: Metternich kontra Napoleon. Praha 1998 (reprint), s. 44.

⁹TARLE, V. J.: Talleyrand. Praha 1956, s. 92.

¹⁰MV SR, Archív hlavného mesta SR Bratislavy (ďalej len AHMB). *Pressburger Zeitung*, inv. č. 13165(42), (ďalej len PZ) 10. december 1805, s. 1178. „...Talleyrand excellenz sind gestern Nachmittags nach Nikolsburg abgereist. Die grafen Stadion und Gyulay sind gleichfalls abgereist.“

¹¹UHLÍŘ, ref. 2, s. 416.

¹²Tamže, s. 423.

¹³Pozri pozn. č. 5.

¹⁴Tamže, s. 421.

¹⁵AHMB, PZ, Dienstag 17. dezember 1805, s. 1198-1199. „Napoleon sind den 12. dezember Abends nach 8 Uhr von Brünn in Wien angelangt, und haben sich hieraus in das Kaiserl. Schlos Schönbrunn verfüget.“

styku. Ešte 11. decembra 1805 mal povedať svojmu ministrovi: „*J 'ai gagné une grande victoire, vous êtes un grand ministre*“,¹⁶ v preklade vyložené ako „*získal som veľké víťazstvo a vy ste teraz veľký minister*“, čím naznačoval, že mierové podmienky budú tvrdé a želá si svoj „*veľký*“ nekompromisný mier. Talleyrand podľa inštrukcií predostiera ťažké požiadavky. V hlavných bodoch požadoval od Rakúska zrieknutie sa Benátska, Dalmácie a Itrie, území v Nemecku, kráľovské tituly pre svojich spojencov Bavorsko a Württembersko, ako aj odstúpenie Tyrolska a veľké vojenské reparácie, to všetko bez nejakej významnejšej kompenzácie pre Habsburgovcov.

Manévrovací priestor rakúskych vyslancov bol po zrejmej vojenskej porážke veľmi obmedzený, no takto formulované podmienky boli ťažko prijateľné. Cisár František sa spolu s kniežat'om Liechtensteinom azda čiastočne spoliehali aj na Napoleonovu veľkodušnosť s ohľadom na ich ochotu spolupracovať, ktorú prejavili pri dojednávanií prímeria a súhlase s okamžitým odsunom ruských vojsk z Moravy a Slovenska. Určité nádeje sa vkladali taktiež do „*talianskej*“ armády arcivojvodu Karola. Zdatný vojak, no neobratný diplomat, kniežata Liechtenstein však nedokázal držať krok s Talleyrandom, ktorý sa stal vedúcou osobou celého vyjednávania, a tak sa postupne z rokovanií stával jednostranný francúzsky diktát.

Pre zlé hygienické situáciu v Brne sa rokovania o mieri dňa 16. decembra 1805 po troch dňoch prerušili. Rakúskym vyjednávačom padla táto prestávka vhod a odišli za svojim cisárom do Holíča pre ďalšie inštrukcie, pretože nechceli niešť zodpovednosť za prijatie ťažkých podmienok, ktoré zatiaľ predbežne načrtnol Talleyrand.¹⁷ Napoleon rozhodol, že vyjednávania budú pokračovať v Bratislave,¹⁸ ktorá spadala podľa textu prímeria zo 6. decembra 1805 do francúzskeho demarkačného pásma. Mesto Bratislava malo v tom čase asi 25 000 obyvateľov a bolo formálne považované za hlavné mesto Uhorského kráľovstva, i keď jeho politický význam postupne klesal.¹⁹

Ešte dňa 11. decembra prišiel do mesta oddiel jazdeckta a na druhý deň 12. decembra 1805 vpochodoval a obsadil Bratislavu za zvukov hudby III. zbor maršala Louisa Nicolasa Davouta.²⁰ Za vojenského veliteľa mesta bol vymenovaný brigádny generál George Kister.²¹ Súdobé správy vypovedajú, že Francúzi sa počas celého svojho pobytu v Bratislave správali v rámci možnosti slušne a nekonfliktne. Občasné prehmaty, ktorým sa v takýchto situáciách nedalo úplne zabrániť, boli hneď riešené. Úsmevný je prípad, keď na hrade hostinský pripravil jedlo pre štyridsiatic dostojníkov, prišli však iba sedemnásti a sami všetko bez problémov zjedli. Ich nadriadený nato jedenástich z nich potrestal väzbou a nahradením škôd.²² Ako sa dozvedáme z *Pressburger Zeitung*, do Bratislavy prišiel dňa 19. decembra 1805 mimoriadny posol („*ausserordentlicher Kurier*“) s rozkazom, že „*z dôvodu vybratia Bratislavy ako miesta konania mierového kongresu treba pripraviť ubytovanie pre vyjednávačov a toto nariadenie musí byť vykonané okamžite a svedomito*“.²³

Správa prekvapila magistrát mesta do tej miery, že ten si narýchlo musel od miestnych aristokratov vypožičať stolový servis a bielizeň.²⁴ V zápisnici magistrátu sme našli záznam,

¹⁶SAS, A.: Talleyrand v Bratislave pri uzavretí mieru v roku 1805. Bratislava 1946, s. 9.

¹⁷Tamže.

¹⁸AHMB. 2. a. 71. Protocollum magistratuale anni 1805 (ďalej len PM). 20. december 1805, s. 455. „*Ex imperatorum tam nostri quam Gallorum consensu civitatem Posoniensem pro pertractanda pace velut congressus loco destinatum haberi...*“ Pozri tiež VYČISLÍK, A.: Napoleonské vojny a Bratislava. In: Bratislava. Spisy mestského múzea v Bratislave. Zväzok IV. Martin 1969, s. 221.

¹⁹Dejiny Bratislavy (zost. V. Horváth, D. Lehotská, J. Pleva). Bratislava 1979, druhé vydanie, s. 128-129.

²⁰AHMB, PZ, Freytag 13. dezember 1805, s. 1185. „... und gestern ein Französischer corps unter dem Schalle der Feldmusik um die Demarkations Linie zu besetzen hier eingerückt“.

²¹AHMB, PZ, Dienstag 17. dezember 1805, s. 1198.

²²SAS, A.: Vojna a mier v Bratislave v roku 1805. Bratislava 1946, s. 53.

²³AHMB, PZ, Freytag 24. dezember 1805, s. 1217-1218. „... welcher Befehl auch so gleich pünktlich vollzogen wurde...“

²⁴SAS, A.: Talleyrand v Bratislave, ref. 16, s. 10.

v ktorom boli všetci šľachtici vyzývaní obežníkom, aby prenechali obrusy a príbory arcibiskupskému provizorovi Jozefovi Wimmerovi, ktorý bol poverený zabezpečiť Talleyrandovo ubytovanie a všetku starostlivosť („*omnium cura*“).²⁵

Rakúski vyslanci, knieža Liechtenstein a gróf Gyulay prišli do Bratislavy už 20. decembra 1805 v spoločnosti štátneho sekretára Ignáca Hoppeho, svojich generálov pobočníkov a celej suity.²⁶ Prvý menovaný bol ubytovaný u grófa Imricha Čákyho, druhý v dome grófa Sapyryho.²⁷ Nasledujúci deň 21. decembra 1805 v podvečer pricestoval do mesta francúzsky minister Talleyrand v sprievode desiatich sekretárov, svojho domového služobníctva („*hauspersonale*“) a bol ubytovaný v pripravených priestoroch kniežacieho Primaciálneho paláca.²⁸ Hneď po príchode vysokých vyslancov z oboch strán na miesto rokovaní dostali všetci títo francúzsku čestnú stráž pred palácami, v ktorých boli ubytovaní.²⁹

Rakúska delegácia, prichádzajúca priamo od cisára Františka, dostala súhlas na prijatie ťažkých mierových podmienok, preto rokovania rýchlo postupovali, i keď sa snažila bojovať o každú právnu formuláciu. Mierové rokovania v Bratislave nesprevádzali sprievodné slávnostné reprezentačno-spoločenské podujatia ako bývalo zvykom pri podobných príležitostiach a aké sa konali napr. v rokoch 1814 – 1815 vo Viedni počas tzv. viedenského kongresu. Rakúski delegáti prichádzali každý deň k Talleyrandovi do Primaciálneho paláca a dohadovali už len podrobnosti, v zásade boli nútení francúzske návrhy akceptovať.

Hlavné články budúceho mieru boli dohodnuté hneď na druhý deň po príchode francúzskeho ministra do Bratislavy. Napoleon už 23. decembra 1805 vo svojom liste Talleyrandovi vyjadruje potešenie z toho, že ten ešte včera ukončil vyjednávanie.³⁰ Zároveň mu však výslovne prikazoval (*je vous recommande expressément*), aby nevedol rozhovory o Neapole, o budúcnosti ktorého mal už vlastnú predstavu. V liste taktiež súhlasil s vojnovou kontribúciou 50 mil. frankov.³¹ Francúzsky cisár 25. decembra 1805 písal v liste rakúskemu panovníkovi, že obdržal ráno správu od Talleyranda, v ktorej ho ten informuje, že všetky sporné oblasti sa vyriešili a ostáva už iba upraviť a zoštylizovať text mierovej zmluvy.³²

V ďalšom liste Talleyrandovi z 25. decembra 1805 však Napoleon tiež vyjadril ľútosť nad tým, že mier ešte nie je podpísaný a zároveň opisoval rôzne alternatívy a termíny, kedy by k podpisu mohlo prísť.³³ Ten by bolo možné podľa neho podpísať aj zajtra, no nič nepríjemné sa nestane, keď sa mier uzavrie aj o niekoľko dní neskôr. Osobne sa prikláňal k variantu podpisu na Nový rok, pretože veril, že tento dátum obnoveného gregoriánskeho kalendára prinesie jeho vláde šťastie a armáde čas na zotavenie sa a konsolidáciu, ktorý veľmi potrebovala.³⁴

Počas vianočných dní bol skoncipovaný výsledný text zmluvy. Ten bol datovaný na 26. decembra 1805, avšak mierová listina bola podpísaná až 27. decembra 1805 v skorých ranných

²⁵AHMB, PM, 20. december 1805, s. 455.

²⁶AHMB, PZ, Dienstag 24. dezember 1805, s. 1217-1218. „mit ihren General adjutanten und ganzer Suite...“

²⁷Tamže.

²⁸Tamže. Pozri tiež VYČISLÍK, ref. 18, s. 221; SAS, A.: Talleyrand v Bratislave, ref. 16, s. 10; AMORT, Č.: Kutuzov a Napoleon na Moravě. Praha 1971, s. 112.

²⁹AHMB, PZ, Dienstag 24. dezember 1805, s. 1217-1218. „...erhielten dieselben Französische Ehrenwachen“

³⁰„Monsieur Talleyrand, j'ai reçu votre lettre d'aujourd'hui. Je vois avec plaisir que vous finirez.“ Correspondance de Napoleon, 1805, Schönbrunn 23 décembre. In:www.histoire-empire.org/ correspondance_de_napoleon /1805/decembre_02.htm

³¹Tamže.

³²„J'ai éprouvé un grand plaisir d'apprendre ce matin par un courrier de M. Talleyrand que toutes les difficultés sont levées et que la paix est rétablie entre nous, qu'il n'y avait plus que des formalités de rédaction.“ Correspondance de Napoleon, 1805, Schönbrunn 25 décembre. In: www.histoire-empire.org/ correspondance_de_napoleon /1805/decembre_02.htm

³³„Je regrette beaucoup que la paix ne soit point signée.“ Correspondance de Napoleon, 1805, Schönbrunn 25 décembre. In:www.histoire-empire.org/ correspondance_de_napoleon /1805/decembre_02.htm

³⁴Tamže.

hodinách o štvrtrej či piatej v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca.³⁵ Tento fakt potvrdzujú všetky nami skúmané archívne dokumenty, ako napr. oficiálna správa v miestnych novinách *Pressburger Zeitung*,³⁶ záznam v zápisnici magistrátu mesta Bratislava (*Protocollum magistratuale*),³⁷ list cisára Napoleona svojmu bratovi Jozefovi z 27. decembra 1805,³⁸ list Napoleona princovi Eugenovi z toho istého dňa,³⁹ list arcivojvodu Karola strýčkovi Albertovi Sasko-Těšínskemu z 29. decembra 1805⁴⁰ či nepriamo napr. aj nápis pri reliéfe oslavujúcom podpísanie mieru na Víťaznom oblúku na námestí Carrossuel v Paríži (*Arc de Triomphe du Carrousel*).⁴¹ Znamená to, že dátum 26. december, ktorý sa často v literatúre uvádza ako deň podpísania mieru je neprávny a stal sa všeobecne používaným na základe skutočnosti, že na mierovej zmluve je uvedené toto datovanie.

Rakúska strana sa snažila Napoleona primäť k zmierlivejšiemu postoju aj inými diplomatickými aktivitami. Ten ešte 23. decembra dostal priateľský list od cisára Františka a arcivojvodu Karola, pričom s druhým menovaným si dohodol schôdzku medzi štyrmi očami, ktorá sa uskutočnila večer 27. decembra 1805 v poľovníckom dome v obci Stammersdorf tri míle od Viedne.⁴² Francúzsky cisár a arcivojvoda Karol spolu rozprávali asi dve hodiny, pričom rakúsky princ sa snažil obmäkčiť Napoleona, aby zľavil v niektorých podmienkach rysujúcej sa dohody. Ten však ostal neoblomný a Karolovi povedal, že je už neskoro, pretože mier bol už dohodnutý a podpísaný.⁴³ Karol nesúhlasil s tromi článkami mierovej zmluvy, Napoleon si ho údajne počas rozhovoru doberal žartovaním.⁴⁴

Napoleon mal dokument ratifikovať v Schönbrunne ešte v deň podpisu, avšak nesúhlasil v článku 3 dohody s formuláciou, v ktorej mal rakúsky panovník priznať cisárovi Francúzov titul talianskeho kráľa a navrhol, aby bol priamo titulovaný ako cisár Francúzov a taliansky kráľ (*S. M. l'empereur des Français, roi d'Italie*).⁴⁵ Cisár František ratifikoval mierovú zmluvu v Holíči 30. decembra 1805.⁴⁶ Protokol o výmene ratifikačných spisov má dátum 1. január 1806 z Viedne.⁴⁷ Ako sa dozvedáme prostredníctvom listu arcivojvodu Karola z 29. decembra

³⁵SAS, A.: Talleyrand v Bratislave, ref. 16, s. 12; AMORT, ref. 28, s. 112.

³⁶AHMB, PZ, Dienstag 31. dezember 1805, s. 1237. „Es ist Friede! Den 27. wurde derselbe zwischen ... auhier in Presburg unterzeichnet...“

³⁷AHMB, PM, 30. december 1805, s. 475. „... Pacis Tractatum Die 27.... Posonni conclusum et sub signatum haberi, ...“

³⁸„Mon Frère, la paix a été signée à Presbourg, capitale de la Hongrie, ce matin, à quatre heures, entre M. de Talleyrand et M. le prince de Liechtenstein et le général Gyulai.“ Correspondance de Napoleon, 1805, Schönbrunn 27 décembre. In: www. histoire-empire.org/correspondance_de_napoleon/1805/decembre_02.htm

³⁹„Mon Cousin, je vous annonce que la paix a été signée à Presbourg, capitale de la Hongrie, ce matin, à cinq heures, entre M. Talleyrand et MM. le prince de Liechtenstein et le général Gyulai.“ Correspondance de Napoleon, 1805, Schönbrunn 27 décembre. In: www. histoire-empire.org/correspondance_de_napoleon/1805/decembre_02.htm

⁴⁰„Mon très cher Oncle. Voilà donc la paix signée. Elle l'a été le 27 à Presbourg, le même jour que Napoléon avait fixée pour recevoir ma visite à la maison de chasse de Stammersdorf.“ Correspondance de Charles, 1805, Holitsch 29 décembre. In: www. histoire-empire.org/correspondance_de_charles/1805.htm

⁴¹Nápis znie: „Maître des États de son ennemi, Napoléon les lui rend. Il Signe la Paix le 27 decembre nos dans la Capitale de la Hongrie.“

⁴²Pozri pozn. č. 40.

⁴³Tamže. „J'ai fait ce que j'ai pu pour le porter à relâcher un peu de ces conditions mais en vain. Dès que je Vous verrai, ce que j'espère ne tardera plus longtemps, je Vous rendrai compte de cette conversation à tous égards fort intéressante; la fin était toujours que tout était déjà arrangé et signé.“

⁴⁴„Il n'a refusé qu'indirectement deux ou trois articles sur lesquels je n'ai fait que plaisanter.“ Correspondance de Napoleon, 1805, Schönbrunn 27 décembre. In: www. histoire-empire.org/correspondance_de_napoleon/1805/decembre_02.htm

⁴⁵„A l'article 3, je ne voudrais point de ces mots: S. M. l'empereur d'Allemagne et d'Autriche reconnaît S. M. l'empereur des Français comme roi d'Italie; mais je voudrais que cet article fût ainsi rédigé: S. M. l'empereur des Français, roi d'Italie, convient que, conformément à la déclaration qu'il a faite au moment où il a accepté la couronne d'Italie, etc.“ Correspondance de Napoleon, 1805, Schönbrunn 27 décembre. In: www. histoire-empire.org/correspondance_de_napoleon/1805/decembre_02.htm

⁴⁶SAS, A.: Talleyrand v Bratislave, ref. 16, s. 12.

⁴⁷BITTER, L.: Chronologisches Verzeichnis der österreichischen Staatsverträge. Wien 1919, II., s. 71.

1805 strýkovi Albertovi Sasko-Těšínskému, rakúsky panovník súhlasil s ratifikáciou takejto mierovej zmluvy len s veľkým zármutkom a až na naliehanie grófa Stadionu, arcivojvodu Karola a kniežat Schwarzenberga a Liechtensteina. František bol totiž v predchádzajúce dni plný energie, aktivity a plánov, nevykonal však napokon nič a v krátkom čase upadol do zvyčajnej apatie, z ktorej sa dostával iba počas hádok s Karolom.⁴⁸

Mierová zmluva bola prostredníctvom francúzskeho generála Clarka vo Viedni oficiálne uverejnená („*allgemein bekannt gemacht*“) dňa 28. decembra 1805,⁴⁹ už deň predtým však Napoleon vydal prehlásenie obyvateľom Viedne (*Proclamation aux habitants de Vienne*), v ktorom im oznamoval, že práve podpísal mier s rakúskym cisárom.⁵⁰ Po všeobecnom zverejnení informácie o podpise mieru bolo v ten istý deň (28. decembra) odslúžené v metro-politnom kostole sv. Štefana vo Viedni slávnostné *Te Deum*.⁵¹

Talleyrand odišiel z Bratislavy podľa jedných prameňov 29. decembra 1805⁵², podľa iných o deň neskôr, 30. decembra 1805, do Viedne aj so svojím sprievodom.⁵³ Hlavní rakúski vyjednávači Liechtenstein a Gyulay odišli do Holíča za svojím cisárom ešte v sobotu 28. decembra, aby mu priniesli výsledný text podpísaného mieru na ratifikáciu. Francúzske vojsko muselo podľa dohodnutých podmienok vyprázdiť mesto behom piatich dní od potvrdenia zmluvy, t. j. do 6. januára 1806,⁵⁴ posledné francúzske vojenské oddiely však opustili mesto až v noci zo dňa 7. na 8. januára 1806. Ako sa dočítame v Napoleonovom liste Talleyrandovi z 27. decembra 1805, ten inštruoval maršala Berthiera, aby mesto Bratislava opustili francúzske jednotky až po zaplatení prvého milióna z uloženej kontribúcie a mesto Viedeň až po zložení sumy 40 miliónov.⁵⁵

Arcibiskupský provizor Jozef Wimmer sa vo svojom hlásení magistrátu Bratislavy sťažoval na Talleyrandov sprievod, pretože „*jeho ľudia narobili veľké výdavky, ktoré slúbili ešte pred odchodom uhradiť, avšak neurobili to*“.⁵⁶ Taktiež hlásil, že „*vykonali škody na vypožičaných krehkých stolných súpravách ako aj na ostatnom zariadení*“.⁵⁷

Podpísaním Bratislavskej mierovej zmluvy bolo Rakúsko načas vyradené z „*koncertu veľmocí*“, ak použijeme tento výraz diplomacie 18. storočia. Niektorí autori píšu o jeho poklese na úroveň mocnosti a trvalo tri roky, kým opäť výraznejšie zasiahlo do európskej politiky.⁵⁸ Uzavretie mierovej podmienky boli pre habsburskú monarchiu z dlhodobého pohľadu neprijateľné. Rakúsky cisár stratil všetky územia v Taliansku a Nemecku, musel súhlasiť s ude-

⁴⁸ „*L'empereur est affligé de cette paix, mais malgré que moi, Stadion, Schwarzenberg et Liechtenstein prêchons jours et nuit de la nécessité de changer la marche des affaires et d'y mettre plus d'énergie, de l'activité et un plan, il n'en sera rien; bientôt il retombera dans l'ancienne apathie et ne s'occupera que de bagatelles et alors il ne restera plus longtemps, car l'opinion publique est bien mal tournée. Il ne veut pas le croire et dispute toujours avec moi là-dessus, il croit qu'on l'adore.*“ Correspondance de Charles, 1805, Holitsch 29 décembre. In: www.histoire-empire.org/correspondance_de_charles/1805.htm

⁴⁹ AMHB, PZ, Dienstag 31. dezember 1805, s. 1237.

⁵⁰ „*Habitants de la ville de Vienne, j'ai signé la paix avec l'empereur d'Autriche...*“ Correspondance de Napoleon, 1805, Schönbrunn 27 décembre. In: www.histoire-empire.org/correspondance_de_napoleon/1805/decembre_02.htm

⁵¹ AMHB, PZ, Dienstag 31. dezember 1805, s. 1238.

⁵² AMBH, PM, 29. december 1805, s. 475.

⁵³ AMBH, PZ, Dienstag 31. dezember 1805, s. 1237. „*... und gestern Taleyrand nach Wien abgereist.*“

⁵⁴ SAS, A.: Vojna a mier v Bratislave v roku 1805, ref. 22, s. 55.

⁵⁵ „*J'ai laissé l'instruction au maréchal Berthier de ne point laisser évacuer Presbourg que les huit premiers millions ne soient payés, et la ville de Vienne que les quarante millions ne soient acquittés, soit en lettres de change, soit en bons.*“ Correspondance de Napoleon, 1805, Schönbrunn 27 décembre. In: www.histoire-empire.org/correspondance_de_napoleon/1805/decembre_02.htm

⁵⁶ AHMB, PM, 29. december 1805, s. 475. „*Relatio Provisoris Eappalis Josephi Vimmer...*“

⁵⁷ Tamže.

⁵⁸ Tu považujeme za potrebné rozlišovať termíny „veľmoc“ a „mocnosť“. Za veľmoc sa všeobecne považuje krajina, ktorá má také ekonomické, diplomatické a vojenské zdroje, že je schopná presadzovať svoje záujmy bez spojencov. Mocnosťou rozumieme štát, ktorý síce má významnú vojenskú silu, avšak nie je schopný presadzovať svoje záujmy bez spojenectva s veľmocou.

lením kráľovských titulov bavorskému a württemberskému kurfirstovi, Bádensko dosiahlo status veľkovojvodstva. Rakúsko muselo odstúpiť svoje Tyrolsko a Vorarlberg a uznať francúzsku hegemoniu v nemeckých krajinách, ako aj nezávislosť Helvétskej a Batavskej republiky, nehovoriac o veľkých vojnových reparáciách. Habsburské mocnárstvo stratilo cca 63 000 km² územia s takmer tromi miliónmi obyvateľov.

Mierová dohoda podpísaná v Bratislave (*Presbourg*) bola uzavretá na vtedajšie pomery obdivuhodne rýchlo. Rokovania začali 13. decembra v Brne, od 16. do 21. decembra boli prerušené a už 26. decembra bola dosiahnutá konečná podoba zmluvy. Príčinou toho bol pravdepodobne fakt, že ako František, tak aj Napoleon, potrebovali uzavrieť mier čo najskôr. Usudzujeme, že okrem už v úvode spomenutých dôvodov na rakúskeho panovníka až príliš zapôsobila nedávna porážka pri Slavkove, ktorej sa osobne zúčastnil. Ukazuje sa však, že aj Napoleon veľmi riskoval a skúšal hranicu Františkovej ochoty uzavrieť mier, pretože Rakúsko napriek prehratej bitke disponovalo stále ešte takmer stotisícovou armádou arcivojvodu Karola, ktorá postupovala z talianskeho frontu k Viedni, ako aj menším armádnym zborom arcivojvodu Jána, a pokiaľ by nedošlo k rýchlemu podpisu dohody, pravdepodobne by sa cisár Francúzov mohol dostať do ťažkostí. Francúzska armáda totiž síce zvíťazila, ale aj ona už mala všetkého dosť a potrebovala odpočinok. Jej zásobovacie línie boli dosť rozťahnuté, operovala hlboko v nepriateľskom území a potrebovala doplniť svoje preriedené stavy. Navyiac, okrem vojenských problémov, znepokojoval Napoleona nepriaznivý stav financií vo Francúzsku, kde hrozil bankrot.⁵⁹ Na tieto skutočnosti však nerozhodný cisár František v konečnom dôsledku výrazne neprihliadol, poddal sa Napoleonovmu nátlaku a súhlasil s hlavnými francúzskymi požiadavkami.

Vojnová kontribúcia bola pôvodne pre Rakúsky dom určená vo výške 100 mil. frankov, rokovaniami sa však znížila na polovicu a Talleyrand počas mierových vyjednávaní bez súhlasu svojho cisára zľavil ďalších 10 mil. frankov. Výsledná suma tak napokon predstavovala 40 mil. frankov. Výška kontribúcie bola v zmluve uvedená v zvláštnom tajnom bode (*Article séparé*). Talleyrand navrhoval Napoleonovi odškodniť Rakúsko územím na úkor Turecka a aspoň tak zmierniť tvrdé francúzske požiadavky, jeho návrh však nebol prijatý.⁶⁰ Neskôr mal Napoleon svojmu ministrovi vytknúť, že svojvoľne znížil čiastku vojnových reparácií.⁶¹

Mierom uzatvoreným v Bratislave stratili Habsburgovci vplyv na vývoj v nemeckých krajinách a takmer tisícročná *Svätá rímska ríša národa nemeckého* ukončila onedlho existenciu a prepustila svoje miesto *Rýnskej konfederácii* pod patronátom Francúzska. Od roku 1806 sa František písal výhradne už iba ako „prvý“ rakúsky cisár, hoci v texte mierovej zmluvy je ešte uvádzaný ako nemecký a rakúsky cisár (*l'Empereur d'Allemagne et d'Autriche*).

Po neúspešnom vojnovom dobrodružstve a nasledovnej diplomatickej porážke museli nutne nasledovať personálne výmeny v panovníkovom kabinete. Ukázalo sa, že dvor bol rozdelený na stúpcov reforiem, započatých ešte Jozefom II. a skupinu konzervatívcov, ku ktorej sa mierne prikláňal aj cisár. Reformisti brali na zodpovednosť práve zástancov vojny s Francúzskom, že dohnali Rakúsko do tohto stavu, a tým si získali dočasný vplyv na dvore. Panovník prepustil kabinetného ministra Colloreda a vicekancelára Cobenzla, na miesto ktorého bol dosadený gróf Johan Filip Stadion,⁶² muž odmietnutý Napoleonom počas mierových rokovaní.

Nechceme sa zaoberať hodnotením významu uzavretého mieru, s odstupom 200 rokov však musíme aspoň uviesť, že Talleyrand mal vo svojich úvahách pravdu, pokiaľ predpokladal, že po pokorujúcich podmienkach bude Rakúsko čakať trpezlivo na svoj revanš a nezmeria sa

⁵⁹ELLIS, G.: Napoleon. Praha – Litomyšl 2001, s. 72.

⁶⁰SAS, A.: Vojna a mier v Bratislave v roku 1805, ref. 22, s. 68-69.

⁶¹Tamže, s. 70.

⁶²ŠEDIVÝ, ref. 8, s. 47.

Vojenská história

s porážkou. Mierový stav vydržal tri roky, počas ktorých Rakúšania začali s reformou armády a mierne skonsolidovali stále nahnuté verejné financie. Nebol to mier, ktorý by zaručoval stabilitu a rovnováhu síl v Európe, a preto bolo len otázkou času, kedy vypukne nový vojenský konflikt. Napoleon síce presadil svoju vôľu, ale napokon práve jeho netaktická politika bez významnejších ústupkov, ktoré sú v diplomacii tak často potrebné, sa mu okrem iných súvislostí stala osudnou, keď v roku 1814 a po bitke pri Waterloo v roku 1815 stál osamotený bez spojencov proti celému zvyšku Európy, čo nutne viedlo k jeho pádu. Podpísaný mier znamenal v praxi rozpad tzv. *tretej koalície*, i keď Anglicko a Rusko mier s Francúzskym cisárstvom neuzavreli.

Na počesť tohto mieru nesie dodnes víťazný oblúk pri bývalých Tuileriách na námestí Carrousel v Paríži (*Arc de Triomphe du Carrousel*) oslavný reliéf a nápis: „*Maître des États de son ennemi, Napoléon les lui rend. Il Signe la Paix le 27 decembre nos dans la Capitale de la Hongrie.*“ Taktiež jedna z bočných ulíc bulváru Champs Elysées je pomenovaná ako „*Rue de Presbourg*“.

V numizmatickej zbierke Mestského múzea v Bratislave sa nachádza bronzová medaila vydaná roku 1806 ako pamiatka na prvé výročie podpísania mieru. Okrem nej evidujeme aj niekoľko ďalších medailí pripomínajúcich túto významnú historickú skutočnosť. Uvádzame aspoň ďalšie dve.

V mieste vyjednaní a podpisu mieru – v Primaciálnom paláci, sú v chodbe na nádvorí dve pamätne tabule pripomínajúce návštevníkom významnú udalosť, ktorá sa tu odohrala. Text na mramorových doskách je identický, prvý je napísaný v slovenčine, druhý v nemčine a bol tam daný pri príležitosti stého výročia. Do roku 1918 mala byť priamo v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca tabuľa s latinským textom, ktorý v preklade hlásal: „*Na večnú pamäť: V stĺpovej sieni tohto arcibiskupského paláca boli podpísané, potvrdené a schválené dohody, rozhodnutia a uznesenia mieru dňa 26. decembra roku spasenia 1805, čo nech je šťastné a zdarlivé, blažené. – Keď prechádzam uprostred nebezpečenstva, Ty ma schrániš a nad zlobou mojich nepriateľov ma chráni a zachováva pri zdraví Tvoja ochranná pravica. (Žalm 137).*“⁶³

ĎALŠIA LITERATÚRA:

HAJNÝ, J.: Obsadenie slobodného kráľovského mesta Bratislavy francúzskym vojskom v napoleonských vojnách roku 1805. Bratislava 1928.

PALÓCZI, E.: Napoleon in Ungarn. Ungarische Rundschau 1914, 1. sz.

⁶³HRADSKÝ, J.: Napoleon a Bratislava 1805, 1809. Bratislava 2005, s. 48.

PRÍLOHA:

TEXT MIEROVEJ ZMLUVY

Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky a Jeho Veličenstvo cisár Francúzov a kráľ taliansky, obaja predchnutí snahou skončiť vojnové utrpenie, rozhodli sa okamžite prikročiť k uzatvoreniu definitívnej mierovej zmluvy a v tomto úmysle vymenovali svojich splnomocnencov – Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky pána kniežat'a Jána z Liechtensteina, knieža Svätej rímskej ríše, nositeľ'a Veľkého kríža vojenského rádu Márie Terézie, komorníka, generálporučíka armády Jeho Veličenstva nemeckého a rakúskeho, majiteľa husárskeho pluku a pána grófa Ignáca Gyulaya, komandanta rádu Márie Terézie, komorníka Jeho Veličenstva cisára nemeckého a rakúskeho, generálporučíka jeho armád a majiteľa pluku pechoty a Jeho Veličenstvo cisár Francúzov a taliansky kráľ pána Charlesa Maurica Talleyranda – Périgorda, veľkého komorníka, ministra zahraničných vecí Jeho Veličenstva cisára Francúzov a kráľa talianskeho, nositeľ'a Veľkej stuhy Čestnej légie a rytiera pruského rádu Červeného a čierneho orla, ktorí sa po vzájomnej výmene plných mocí dohodli na nasledujúcich článkoch:

Článok 1. Nech od tohto dňa trvá mier a priateľstvo medzi Jeho Veličenstvom cisárom nemeckým a rakúskym a Jeho Veličenstvom cisárom Francúzov a talianskym kráľom, ich dedičmi a nástupcami, ich štátmi a poddanými na večné časy.

Článok 2. Francúzsko bude aj naďalej so všetkou zvrchovanosťou držať vojvodstvá, kniežatstvá, panstvá a okresy na druhej strane Álp, ktoré boli už pred touto zmluvou pripojené k francúzskej ríši alebo boli spravované francúzskymi zákonmi a administratívou.

Článok 3. Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky uznáva za seba, svojich dedičov a nástupcov opatrenia, ktoré urobilo Jeho Veličenstvo cisár Francúzov a taliansky kráľ, pokiaľ ide o kniežatstvá Lucca a Piombino.

Článok 4. Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky sa zrieka za seba, svojich dedičov a nástupcov tých území Benátskej republiky, ktoré mu boli postúpené mierom v Campo Formio a Lunéville.

Článok 5. Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky uznáva Jeho Veličenstvo cisára Francúzov za talianskeho kráľa. Predsa však bolo dohodnuté v súlade s prehlásením Jeho Veličenstva cisára Francúzov v okamihu, keď si kládol na hlavu taliansku korunu, že akonáhle menované mocnosti splnia tu uvedené podmienky, bude talianska koruna oddelená od francúzskej a v žiadnom prípade nebudú spojené na jednej hlave.

Článok 6. Táto mierová zmluva sa vyhlasuje za spoločnú pre Ich Jasnosti kurfirstov bavorského, württemberského, bádenského a pre Batavskú republiku, ako spojencov Jeho Veličenstva cisára Francúzov a talianskeho kráľa v tejto vojne.

Článok 7. Pretože kurfirsti bavorský a württemberský prijali kráľovský titul bez toho, že by prestali byť členmi nemeckej konfederácie, uznáva Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky túto hodnosť.

Článok 8. Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky sa zrieka za seba, svojich dedičov a nástupcov, ako aj za princov svojho domu a ich dedičov a nástupcov menovaných kniežatstiev, panstiev, domínií a teritórií: odstupuje a predáva Jeho Veličenstvu kráľovi bavorskému markgrófstvo Burgau a všetko, čo k nemu patrí, kniežatstvo Eichstädt, Jeho Jasnosti kurfirstovi solnohradskému patriacu časť územia pasovského, ktorá leží medzi Čechami, Rakúskom, Dunajom a Innom, grófstvo Tyrolské spolu s kniežatstvom Brixen a Trident, sedem panstiev v Vorarlbersku s príľahlým územím, grófstvo Hohenembs, grófstvo Königseck – Rothenfels, panstvo Tettngau a Argen a mesto Lindau s jeho územím;

Jeho Veličenstvu kráľovi württemberskému päť tzv. dunajských miest, totiž Ehingen, Munderkingen, Riedlingen, Mengen a Sulgau so všetkým, čo k nim patrí, horné a dolné grófstvo Hohenburg, Nellenburg a Altdorf s ich majetkami (okrem mesta Kostnice), časť Breisgavska, ktorá je obklopená württemberskými dŕžavami a ktorá leží východne od čiar vedenej od Schlegelbergu až po Mollbach, ako aj mesto a územie Villingen a Breuningen;

Jeho Jasnosti kurfirstovi bádenskému Breisgavsko s výnimkou vyššie uvedených častí, ďalej Ortenau s príslušenstvom, mesto Kostnicu a komandériu Meinau.

Tieto menované kniežatstvá, panstvá, domínia a teritória prejdú na Jeho Veličenstvá kráľa bavorského a württemberského a na Jeho Jasnosť kurfirsta bádenského do ich plného vlastníctva s uznaním najväčších lénnych práv a zvrchovanosti s tými právami, titulmi a výsadami, ako ich malo Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky, či princovia jeho domu a nie inak.

Článok 9. Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky uznáva v prospech súkromných osôb a verejných inštitúcií krajín, ktoré sú v súčasnosti integrálnou súčasťou francúzskej ríše, dlhy, ktoré boli rakúskym domom zmluvne zaručené. Dohodlo sa, že v krajinách, ktoré touto zmluvou odstupuje, má byť Jeho Veličenstvo oslobodené od všetkých dlžôb, ktoré na seba rakúsky dom vzal z dôvodov správy týchto území.

Článok 10. Územie Salzburgu a Berchtesgadenu, ktoré patrí Jeho kráľovskej a kurfirstskej Výsosti arcivojvodovi Ferdinandovi, bude pripojené k ríši rakúskej a Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky ho bude držať zo všetkými vlastníckymi a zvrchovanými právami, ale len pod titulom vojvodstvo.

Článok 11. Jeho Veličenstvo cisár Francúzov a taliansky kráľ bude pôsobiť, aby v prospech Jeho Jasnosti arcivojvodu Ferdinanda kurfirsta salzburgského odstúpil Jeho Veličenstvo kráľ bavorský kniežatstvo würzburgské, tak ako to Jeho Veličenstvo chcelo urobiť recesom nemeckej ríšskej deputácie z 25. februára 1803. Kurfirstský titul Jeho kráľovskej Výsosti prechádza na toto kniežatstvo, ktoré bude držať Jeho kráľovská Výsosť so všetkými vlastníckymi a zvrchovanými právami za rovnakých podmienok a takým istým spôsobom, ako ich malo Salzburgské kurfirstvo. Pokiaľ ide o dlhy, bolo dohodnuté, že na nového vlastníka prejdú len tie, ktoré patria na léno a ktoré budú formálne schválené zemskými stavmi, alebo tie, ktoré vznikli z výdavkov na správu danej krajiny.

Článok 12. Hodnosť veľmajstra nemeckého rádu, práva, domény a dôchodky, ktoré sú spojené s veľmajstrovským úradom v okamihu výmeny ratifikácií tejto zmluvy ako aj panstvá, dôchodky a majetky, ktoré pred touto vojnou patrili Mergentheimu ako sídlu rádu, ostatné práva, domény a dôchodky, ktoré sú spojené s veľmajstrovským úradom v okamihu výmeny ratifikácií tejto zmluvy, ako aj panstvá, dôchodky a majetky, ktoré budú v tom okamihu v držbe rádu, prejdú dedične na osobu v priamej mužskej línii podľa pravidla prvorodenstva toho princa cisárskeho domu, ktorý bude určený Jeho Veličenstvom cisárom nemeckým a rakúskym. Jeho Veličenstvo cisár Napoleon prisľubuje, že sa zasadí, aby Jeho kráľovská Výsosť arcivojvoda Ferdinand bol čo najskôr a úplne odškodnený v Nemecku.

Článok 13. Jeho Veličenstvu kráľovi bavorskému je dovolené odsadiť mesto Augsburg z jeho územím a pripojiť ho k bavorským štátom zo všetkými vlastníckymi a zvrchovanými právami. Práve tak môže Jeho Veličenstvo kráľ württemberský obsadiť grófstvo Bondorf a pripojiť ho k svojim štátom so všetkými vlastníckymi a zvrchovanými právami. Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky sa zaväzuje nerobiť tomu žiadne prekážky.

Článok 14. Jeho Veličenstvá kráľi bavorský a württemberský a Jeho Jasnosť kurfirst bádenský budú užívať na svojich starých i nových územiach plnú zvrchovanosť a všetky práva, ktoré z toho plynú a ktoré sú im zaručené Jeho Veličenstvom cisárom všetkých Francúzov a talianskym kráľom práve takým spôsobom, akým ich požíva Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky a Jeho Veličenstvo kráľ pruský vo svojich nemeckých zemiach. Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky sa zaväzuje ako najvyššia hlava ríše i ako garant, že nebude klásť prekážky pri robení opatrení, ktoré sa pre to vykonajú, či ktoré sa preto vykonali.

Článok 15. Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky vzdáva sa za seba, svojich dedičov a nástupcov, tak aj za princov svojho domu a ich dedičov a nástupcov všetkých práv, ktoré vyvierajú zo zvrchovanosti, či najvyššieho léneho práva a všetkých skutočných alebo možných nárokov na všetky územia bez výnimky, ktoré majú v držbe Ich Veličenstva kráľ bavorský a württemberský a Jeho Jasnosť kurfirst bádenský a vôbec na všetky štáty, panstvá a územia ležiace v bavorských, württemberských, bádenských, franských a švábskych obvodoch, rovnako všetkých titulov, ktoré boli prevzaté z týchto panstiev a území. Naproti tomu však zanikajú všetky skutočné a možné nároky menovaných štátov voči domu rakúskemu a jeho princom navždy. Zrieknutia v tomto článku sa však nevzťahujú na tie panstvá, ktoré sú podľa článku 11 a 12 tam menovanému arcivojvodovi povolené, či povolené budú.

Článok 16. Knihy, archívy, plány a mapy rôznych a touto zmluvou odstúpených krajín, miest a pevností, budú predané behom 3 mesiacov začínajúc dňom ratifikácie tým mocnostiam, ktoré získali ich držbu.

Článok 17. Jeho Veličenstvo cisár Napoleon zaručuje integritu rakúskej monarchie v tom stave, ako je stanovené touto zmluvou, ako aj integritu dŕžav rakúskych princov v článku 11 a 12 menovaných.

Článok 18. Vysoké zmluvné strany uznávajú nezávislosť Helvétskej republiky, pokiaľ bude spravovaná podľa sprostredkovateľského aktu. Rovnako uznávajú i nezávislosť Batavskej republiky.

Článok 19. Vojnoví zajatci, ktorých získalo Francúzsko a jeho spojenci na Rakúsko a Rakúsko na Francúzsku a ich spojencoch, budú behom 40 dní od výmeny ratifikácií tejto zmluvy – pokiaľ sa tak už nestalo – vrátení.

Článok 20. Všetky obchodné spojenia a vzťahy budú v oboch krajinách opäť obnovené tak, ako pred vojnou.

Článok 21. Jeho Veličenstvo cisár nemecký a rakúsky a Jeho Veličenstvo cisár Francúzov a taliansky kráľ zachovajú s ohľadom na dôstojnosť a na ostatnú etiketu rovnaký ceremoniál, aký bol u nich používaný pred vojnou.

Článok 22. Behom piatich dní od výmeny ratifikácií tejto zmluvy má byť mesto Presburg (Bratislava) a jeho okolie vyprázdnené do vzdialenosti 6 francúzskych míľ. 10 dní po predpokladanej výmene opustí francúzske vojsko a jeho spojenci Moravu, Čechy, región Dolného Viedenského lesa a región Dolného Mannhardsbergu, Uhorsko a celé Štajersko. Konečne počas dvoch mesiacov od výmeny ratifikácií vyprázdni francúzske vojsko a jeho spojenci všetky dedičné štáty Jeho Veličenstva cisára nemeckého a rakúskeho, s výnimkou mesta Braunau, ktoré zostane o mesiac dlhšie k dispozícii Jeho Veličenstvu cisárovi Francúzov a talianskemu kráľovi, ako miesto pre uloženie chorých a pre uloženie delostrelectva. Občanom však počas tohto mesiaca nebude uložená žiadna rekvizícia, nech by sa už volala akokoľvek. Táto dohoda je podmienená tým, že až do uplynutia jedného mesiaca v okruhu 6 francúzskych míľ nebude táboriť, ani prechádzať žiaden rakúsky vojenský zbor. Taktiež nesmie byť žiadne miesto, opustené francúzskymi vojakmi, obsadené skôr než za 48 hodín. Taktiež bolo dohodnuté, že sklady francúzskej armády v miestach, ktoré postupne opustí, jej zostanú. Kontribúcie od francúzskej armády vypísané v rakúskych dedičných krajinách dňom výmeny ratifikácií tejto zmluvy úplne prestanú. Francúzska armáda bude svoje výživné a potraviny čerpať zo svojich vlastných skladov, ktoré už sú založené po cestách, ktorými sa bude uberať.

Článok 23. Bezprostredne po výmene ratifikácií tejto zmluvy budú z oboch strán menovaní komisári, aby v mene svojich panovníkov predali a prevzali všetky benátske územia, ktoré ešte nie sú odsadené vojskom Jeho Veličenstva cisára Francúzov a talianskeho kráľa. Mesto Benátky, lagúny a dŕžavy na pevnine budú predané behom 15 dní, benátska Istria a Dalmácia, Boka Kotorská, benátske ostrovy v Jadranskom mori a všetky pevnosti a miesta tu sa nachádzajúce behom 6 týždňov od výmeny ratifikácií. Príslušní komisári majú dohliadnuť, aby bolo presne prevedené oddelenie delostrelectva, ktoré patrilo kedysi Benátskej republike,

Vojenská história

od rakúskeho. Prvé má byť bez výnimky odovzdané Talianskemu kráľovstvu. Po spoločnom rozhodnutí o vlastnostiach a povahe predmetov bude potom stanovené, čo patrí Jeho Veličenstvu cisárovi nemeckému a rakúskemu a čo mu teda podľa dispozície zostane. Dohodne sa taktiež, či bude cisárske delostrelectvo a príslušné predmety prenechané Talianskemu kráľovstvu predajom, alebo sa vymení za rovnaký počet delostreleckých kusov, či objekty, ktoré nechá francúzska armáda v dedičných krajinách. Rakúskemu vojsku, ako aj civilným a vojenským úradom bude poskytnuté všetko uľahčenie a podpora, aby sa dostali najlepšou a najbezpečnejšou cestou do Rakúska. To isté platí o preprave cisárskeho delostrelectva, pozemných a námorných skladoch a iných predmetoch, ktoré nebudú zahrnuté v predajných a výmenných zmluvách, ktoré majú byť uzavreté.

Článok 24. Ratifikácie prítomnej zmluvy budú vymenené v lehote 8 dní a pokiaľ možno ešte skôr.

Stalo sa a podpísané v Bratislave 26. decembra 1805 (5 nivose roku 14)

Ch. Mau. Talleyrand
Ján knieža Liechtenstein
Ignác gróf Gyulay

ORIGINÁLNE ZNENIE TEXTU MIEROVEJ ZMLUVY:

Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, et sa majesté l'empereur des Français, roi d'Italie, également animés du désir de mettre fin aux calamités de la guerre, ont résolu de procéder, sans délai, à la conclusion d'un traité de paix définitif et ont, en conséquence, nommé pour Plénipotentiaires; savoir:

Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, M. le prince Jean de Liechstentein, prince du Saint-Empire romain, grand'croix de l'ordre militaire de Marie-Thérèse, chambellan, lieutenant-général des armées de sadite majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, et propriétaire d'un régiment de housards; et M. le comte Ignace de Gyulai, commandant de l'ordre militaire, chambellan de sadite majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, lieutenant général de ses armées, et propriétaire d'un régiment d'infanterie;

Et sa majesté l'empereur des Français, roi d'Italie, M. Charles-Maurice de Talleyrand-Périgord, grand chambellan, ministre des relations extérieures de sadite majesté l'empereur des Français roi d'Italie, grand-cordon de la Légion d'Honneur, chevalier des ordres de l'Aigle rouge et noir de Prusse;

Lesquels, après avoir échangé leurs pleins pouvoirs, sont convenus des articles suivants:

Art. 1er. Il y aura, à compter de ce jour paix et amitié entre sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, et sa majesté l'empereur des Français roi d'Italie, leurs héritiers et successeurs, leurs États et sujets respectifs, à perpétuité.

2. La France continuera de posséder, en toute propriété et souveraineté, les duchés, principautés, seigneuries et territoires au-delà des Alpes, qui étaient, antérieurement au présent traité, réunis ou incorporés à l'empire français, ou régis par les lois et les administrations françaises.

3. Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, pour lui, ses héritiers et successeurs, reconnaît les dispositions faites par sa majesté l'empereur des Français, roi d'Italie, relativement aux principautés de Lucques et de Piombino.

4. Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche renonce, tant pour lui que pour ses héritiers et successeurs, à la partie des Etats de la République de Venise cédée par les traités de Campo-Formio, et de Lunéville, laquelle sera réunie à perpétuité au royaume d'Italie.

5. Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche reconnaît sa majesté l'empereur des Français comme roi d'Italie. Mais il est convenu que, conformément à la déclaration faite par sa majesté l'empereur des Français, au moment où il a pris la couronne d'Italie, aussitôt que les puissances nommées dans cette déclaration auront rempli les conditions qui s'y trouvent exprimées, les couronnes de France et d'Italie seront séparées à perpétuité, et ne pourront plus, dans aucun cas, être réunies sur la même tête. Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche s'engage à reconnaître, lors de la séparation, le successeur que sa majesté l'empereur des Français se sera donné comme roi d'Italie.

6. Le présent traité de paix est déclaré commun à leurs altesses sérénissimes, les électeurs de Bavière, de Wurtemberg et de Baden, et à la république batave, alliés de sa majesté l'empereur des Français, roi d'Italie, dans la présente guerre.

7. Les électeurs de Bavière et de Wurtemberg ayant pris le titre de roi, sans néanmoins cesser d'appartenir à la confédération germanique sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche les reconnaît en cette qualité.

8. Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche tant pour lui, ses héritiers et successeurs que pour les princes de sa maison, leurs héritiers et successeurs respectifs, renonce aux principautés, seigneuries, domaines et territoires ci-après désignés;

Cède et abandonne à sa majesté le roi de Bavière, le margraviat de Burgaw et ses dépendances, la principauté d'Eichstadt la partie du territoire de Passau appartenant à son altesse royale l'électeur de Salzbourg, et située entre la Bohême, l'Autriche, le Danube et l'Inn; le comté de Tyrol, y compris les principautés de Brixen et de Trente; les sept seigneuries du Voralberg avec leurs enclaves, le comté de Hohenems, le comté de Königsegg-Rothenfels, les seigneuries de Tettnang et Argen; et la ville et territoire de Lindau;

A sa majesté le roi de Wurtemberg, les cinq villes dites du Danube, savoir: Ehingen, Munderkingen, Riedlingen, Mengen et Sulgaw, avec leurs dépendances, le haut et bas comté de Hohemberg, le landgraviat de Nellenbourg et la préfecture d'Altorff, avec leurs dépendances (la ville de Constance exceptée), la partie du Brisgaw faisant enclave dans les possessions wurtembergeoises, et située à l'est, d'une ligne tirée du Schlegelberg jusqu'à la Molbach, et les villes et territoires de Willingen et Brentingen

A son altesse sérénissime l'électeur de Bade, le Brisgaw (à l'exception de l'enclave et des portions séparées ci-dessus désignées), l'Ortenaw et leurs dépendances, la ville de Constance et la commanderie de Meinau.

Les principautés, seigneuries, domaines et territoires susdits, seront possédés respectivement par leurs majestés les rois de Bavière et de Wurtemberg, et par son altesse sérénissime l'électeur de Bade, soit en suzeraineté, soit en toute propriété et souveraineté de la même manière, aux mêmes titres droits et prérogatives que les possédaient sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche ou les princes de sa maison, et non autrement.

9. Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche reconnaît les dettes contractées par la maison d'Autriche au profit des particuliers et des établissemens publics des pays faisant actuellement partie intégrante de l'empire français; et il est convenu que sadite majesté restera libre de toute obligation par rapport à toutes dettes quelconques que la maison d'Autriche aurait contractées, à raison de la possession, et hypothéquées sur le sol des pays auxquels elle renonce par le présent traité.

10. Les pays de Salzbourg et de Berchtesgaden appartenant à son altesse royale et E. l'archiduc Ferdinand, seront incorporés à l'empire d'Autriche; et sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche les possédera en toute propriété et souveraineté mais à titre de duché seulement.

11. Sa majesté l'empereur des Français, roi d'Italie, s'engage à obtenir, en faveur de son altesse royale l'archiduc Ferdinand, électeur de Saltzbourg, la cession par sa majesté le roi de Bavière, de la principauté de Wurtzbourg, telle qu'elle a été donnée à sadite majesté par le recàs de la députation de l'empire germanique, du 25 février 1803 (6 ventose an 11).

Le titre électoral de son altesse royale sera transféré sur cette principauté, que son altesse royale possédera en toute propriété et souveraineté, de la même manière et aux mêmes conditions qu'elle possédait l'électorat de Saltzbourg.

Et quant aux dettes, il est convenu que le nouveau possesseur n'aura à sa charge que les dettes résultant d'emprunts formellement consentis par les états du pays, ou des dépenses faites pour l'administration effective dudit pays.

12. La dignité de grand-maitre de l'ordre Teutonique, les droits, domaines et revenus qui, antérieurement à la présente guerre, dépendaient du Mergentheim, chef-lieu de l'ordre, les autres droits, domaines et revenus qui se trouveront attachés à la grande maitrise, à l'époque de l'échange des ratifications du présent traité, ainsi que les domaines et revenus dont, à cette même époque, ledit ordre se trouvera en possession, deviendront héréditaires dans la personne et la descendance directe et masculine, par ordre de primogéniture, de celui des princes de la maison impériale qui sera désigné par sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche.

Sa majesté l'empereur Napoléon promet ses bons offices pour faire obtenir, le plus tôt, possible, à son altesse royale l'archiduc Ferdinand, une indemnité pleine et entière en Allemagne.

13. Sa majesté le roi de Bavière pourra occuper la ville d'Augsbourg, et son territoire, les réunir à ses États et les posséder en toute propriété et souveraineté. Pourra également sa majesté le roi de Wurtemberg occuper, réunir à ses États et posséder en toute propriété et souveraineté le comté de Bondorff; et sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche s'engage à n'y mettre aucune opposition.

14. Leurs majestés les rois de Bavière et de Wurtemberg, et son altesse sérénissime l'électeur de Bade, jouiront, sur les territoires à eux cédés, comme aussi sur leurs anciens États de la plénitude de la souveraineté et de tous les droits qui en dérivent, et qui leur ont été garantis par sa majesté l'empereur des Français roi d'Italie, ainsi et de la même manière qu'en jouissent sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche et sa majesté le roi de Prusse sur leurs États allemands. Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, soit comme chef de l'empire, soit comme co-état, s'engage à ne mettre aucun obstacle à l'exécution des actes qu'ils auraient faits ou pourraient faire en conséquence.

15. Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, tant pour lui, ses héritiers et successeurs, que pour les princes de sa maison leurs héritiers et successeurs, renonce à tous droits, soit de souveraineté, soit de suzeraineté, à toutes prétentions quelconques, actuelles ou éventuelles, sur tous les États sans exception, de leurs majestés les rois de Bavière et de Wurtemberg, et de son altesse sérénissime l'électeur de Bade et généralement sur tous les États, domaines et territoires compris dans les cercles de Bavière, de Franconie et de Souabe, ainsi qu'à tout titre pris desdits domaines et territoires; et réciproquement toutes prétentions actuelles ou éventuelles desdits États à la charge de la maison d'Autriche ou de ses princes, sont et demeureront éteintes à perpétuité – néanmoins les renonciations contenues au présent article ne concernent point les propriétés qui sont, par l'article 11, ou seront, en vertu de l'article 12 ci-dessus, concédées à leurs altesses royales les archiducs désignés dans lesdits articles.

16. Les titres domaniaux et archives les plans et cartes des différens pays villes et forteresses cédés par le présent traité, seront remis dans l'espace de trois mois à dater de l'échange des ratifications aux puissances qui en auront acquis la propriété.

17. Sa majesté l'empereur Napoléon garantit l'intégrité de l'empire d'Autriche dans l'état où il sera en conséquence du présent traité de paix, de même que l'intégrité des possessions, des princes de la maison d'Autriche désignées dans les articles onzième, et douzième.

18. Les hautes parties contractantes reconnaissent l'indépendance de la République helvétique, régie par l'acte de médiation, de même que l'indépendance de la république batave.

19. Les prisonniers de guerre faits par la France et ses alliés sur l'Autriche, et par l'Autriche sur la France et ses alliés, et qui n'ont pas été restitués, le seront dans quarante jours, à dater de l'échange des ratifications, du présent traité.

20. Toutes les communications et relations commerciales seront rétablies entre les deux pays dans l'état où elles étaient avant la guerre.

21. Sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, et sa majesté l'empereur des Français, roi d'Italie, conserveront entre eux le même, cérémonial, quant au rang et aux autres étiquettes, que celui qui a été observé avant la présente guerre.

22. Dans les cinq jours qui suivront l'échange des ratifications du présent traité, la ville de Presbourg et ses environs, à la distance de six lieues, seront évacués.

Dix jours après ledit échange, les troupes françaises et alliées de la France auront évacué la Moravie, la Bohême, le Viertel-unter-Viennner-Wald, le Viertel-unter-Manhartsberg, la Hongrie et toute la Styrie.

Dans les dix jours suivans, elles évacueront le Viertel-ober-Viennner-Wald et le Viertel-ober-Manhartsberg.

Enfin, dans le délai de deux mois, à compter de l'échange des ratifications, les troupes françaises et alliées de la France auront évacué la totalité des États héréditaires de sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, à l'exception de la place de Braunau, laquelle restera pendant un mois de plus à la disposition de sa majesté l'empereur des Français, roi d'Italie, comme lieu de dépôt pour les malades et pour l'artillerie.

Il ne sera, pendant ledit mois, fait aux habitans aucune réquisition de quelque nature que ce soit.

Mais il est convenu que, jusqu'à l'expiration dudit mois, il ne pourra être stationné ni introduit aucun corps quelconque de troupes autrichiennes dans un arrondissement de six lieues autour de ladite place de Braunau.

Il est pareillement convenu que les magasins laissés par l'armée française dans les lieux qu'elle devra successivement évacuer, resteront à sa disposition, et qu'il sera fait, par les hautes parties contractantes, un arrangement relatif à toutes les contributions quelconques de guerre, précédemment imposées sur les divers États héréditaires occupés par l'armée française; arrangement en conséquence duquel la levée desdites contributions cessera entièrement à compter du jour de l'échange des ratifications.

L'armée française tirera son entretien et ses subsistances de ses propres magasins établis sur les routes qu'elle doit suivre.

23. Immédiatement après l'échange des ratifications du présent traité, des commissaires seront nommés de part et d'autre, pour remettre et recevoir, au nom des souverains respectifs, toutes les parties du territoire vénitien non occupées par les troupes de sa majesté l'empereur des Français, roi d'Italie.

La ville de Venise, les lagunes et les possessions de terre-ferme seront remises dans le délai de quinze jours; l'Istrie et la Dalmatie vénitiennes, les Bouches du Cattaro, les îles vénitiennes de l'Adriatique et toutes les places et forts qu'elles renferment, dans le délai de six semaines à compter de l'échange des ratifications.

Les commissaires respectifs veilleront ce que la séparation de l'artillerie ayant appartenu à la république de Venise et de l'artillerie autrichienne soit également faite, la première devant rester en totalité au royaume d'Italie. Ils détermineront, d'un commun accord, l'espèce et la nature des objets qui, appartenant à sa majesté l'empereur d'Allemagne et d'Autriche, devront, en conséquence, rester à sa disposition. Ils, conviendront, soit de la vente au royaume d'Italie de l'artillerie impériale, et des objets susmentionnés, soit de leur échange contre une quantité équivalente d'artillerie ou d'objets de même ou d'autre nature qui seraient laissés par l'armée française dans les États héréditaires. Il sera donné toute facilité et toute assistance aux troupes

Vojenská história

autrichiennes et aux administrations civiles et militaires pour retourner dans les Etats d'Autriche par les voies les plus convenables et les plus sûres, ainsi que pour le transport de l'artillerie impériale, des magasins de terre et de mer, et autres objets qui n'auraient pas été compris dans les stipulations, soit de vente, soit d'échange, qui pourront être faites.

24. Les ratifications du présent traité seront échangées dans l'espace de huit jours ou plus tôt si faire se peut.

Fait et signé à Presbourg, le 26 décembre 1805 (5 nivose an 14).

Signé Ch. Mau. Talleyrand
Signé JEAN, prince de Liechtenstein.
Signé IGNAZ comte de Gyulai

M. HRUBALA: UNTERZEICHNUNG DES BRATISLAVAER FRIEDENS AM 27. DEZEMBER 1805

Das Ziel des Beitrages ist, auf Grund der zugängigen Archivquellen und Korrespondenz, den Verlauf der diplomatischen Verhandlungen nach der Schlacht bei Austerlitz zu entwerfen und beschreiben. Besondere Betonung widmet man der Ereignissen, die mit Bratislava (damals *Presbourg*) gebunden sind, wo diese Gespräche mit der Unterzeichnung des Friedensabkommens ihre Ende nahmen. Ebenfalls wollen wir auf die ausserachtgelassene Tatsache hinweisen, dass dieser Frieden am 27. Dezember und nicht – wie allgemein angegeben wird – am 26. Dezember 1805, unterschrieben wurde.

Das in Bratislava (*Presbourg*) unterzeichnete Friedensabkommen wurde auf die damaligen Verhältnisse erstaunlich schnell unterschrieben. Die Verhandlungen fingen am 13. Dezember in Brno an, von 16. bis 21. Dezember wurden sie unterbrochen und schon am 26. Dezember wurde die finale Version des Vertrages erreicht. Die Ursache war wahrscheinlich die Tatsache, dass sowohl Franz, als auch Napoleon den Frieden möglichst schnell abschliessen brauchten. Wir erschliessen, dass ausser den in der Einleitung angeführten Gründen den österreichischen Kaiser mehr als genug der letzte Niederschlag bei Austerlitz, an der er persönlich teilnahm, beeindruckte. Es zeigt sich, dass selbst Napoleon ziemlich riskierte, als er die Grenze von Franz's Bereitwilligkeit Frieden abzuschliessen, probierte. Trotz der verlorenen Schlacht verfügte Österreich noch immer über eine Armee von Erzherzog Karl mit fast 100 000 Soldaten, die aus der italienischen Front nach Wien zog, als auch über kleineres Armeekorps von Erzherzog Hans. Wäre es nicht so schnell zur Unterzeichnung eines Abkommens gekommen, hätte der Kaiser der Franzosen sehr wahrscheinlich in Schwierigkeit geraten können. Die französische Armee behauptete zwar Sieg, doch war müde und brauchte Ausspannung. Ihre Versorgungslinien waren ziemlich ausgedehnt, sie operierte tief im Lande des Feindes und brauchte ihre geschütterten Ständen zu ergänzen. Ausser Problemen mit der Militär beunruhigte den französischen Kaiser der ungünstige Stand von Finanzen in seiner Heimat, wo Bankrott drohte. Diese Tatsachen berücksichtigte doch der unentschiedene Kaiser Franz im Endeffekt nicht genug ausdrucksvoll, gab sich dem Zwang Napoleons nach und stimmte den Hauptforderungen der Franzosen bei. Die Kriegskontribution wurde für das Haus Österreich ursprünglich auf eine Höhe von 100 Mio. Franken festgelegt. Doch durch Verhandlungen wurde sie auf die Hälfte herabgesetzt und Talleyrand – ohne Gutachtung des Kaisers – liess um weiteren 10 Mio. Franken nach. Die Endsumme stellte zum Schluss einen Betrag von 40 Mio. Franken dar. Die Höhe der Kontribution war im speziellen geheimen Punkt des Vertrages angeführt (*Article séparé*). Talleyrand schlug Napoleon vor, Österreich durch ein Gebiet zur Ungunst der Türkei zu entschädigen und mindestens auf dieser Weise die harten Bedingungen Frankreichs abzumildern. Sein Vorschlag wurde nicht akzeptiert. Später sollte Napoleon seinem Minister beanstanden, die Höhe der Kriegsreparation eigenwillig herabzusetzen.

Durch den Frieden von Bratislava verloren die Habsburger ihr Einfluss auf die Entwicklung in den deutschen Ländern und das fast tausendjährige *Heilige Römische Reich der deutschen Nation* überliess bald ihr Platz der *Rheinischer Konföderation* unter der Schutzherrschaft Frankreichs. Von 1806 schrieb Franz ausschliesslich nur noch „erster“ österreichischen Kaiser, obwohl in dem Text des Friedensvertrages er noch als deutscher und österreichischer Kaiser angeführt (*l'Empereur d'Allemagne et d'Autriche*) wurde. Der Friedenszustand hielt drei Jahre, während denen die Österreicher mit einer Reform der Armee anfangen und die immer kritischen öffentlichen Finanzen mässig konsolidierten. Es war kein Frieden, der Stabilität und Machtgleichgewicht in Europa gesichert hätte. Es war nur Frage der Zeit, wann ein neuer Kriegskonflikt ausbricht. Napoleon setzte zwar seine Wille durch, doch schliesslich wurde für ihn gerade seine untaktische Politik, die bedeutsamere – in der Diplomatie oft so nötige – Konzessionen vermisste, ausser anderen Zusammenhängen, schicksaalschwer. Sowohl in 1814, als auch nach der Schlacht bei Waterloo im Jahre 1815, stand er einzeln, ohne Verbündeten, dem ganzen Europa gegenüber, was zwangsläufig zu seinem Sturz führte. Der unterzeichnete Frieden bedeutete praktisch den Zerfall der sog. *dritten Koalition*, obwohl England und Russland mit dem Französischen Kaisertum keinen Frieden schlossen.